

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

חומר בקודש פרק שלישי חגיגה

בו.

עין משפט
נר מצוה

כד א מיי פ"א מהל' מעמלי משכז ומשכז הלכתי יל עיני מה שכתב מה הכימ' נפ"ד מהל' כלס הל' ד:]

רבינו חננאל

הוא איקרי עין שנאמר המזבח עץ שלש אמות גבוה וארכו שתיים אמות ומקצעותיו לו וארכו וקירותיו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' אלא דפקרי עץ ומשום הכי בעינן להיותו מטלטל מלא וריקס. וזו ההלכה כולה עין השלחן שצפוי אינו כבטל העץ שלו היא במסכת מנחות בפרק שתי הלחם ומפורשת שם כאשר פירשנו והרבה טעם בה דכתיב על השלחן הטהור מכלל דזימנין הוא טמא והשלחן פשוטי כלי עץ הוא ומטרתו למטה היתה. ותניא (תוספתא ספ"ג) שלחן שנטמא מטבילין אותו בזבחה אפי' בשבת. משום דמטלטל מלא וריקס. ומעשה שהטבילו המנורה לילי יום כו' (ב). חזן ממוזבחה הזהב ומזבחה הנושפת שהן כקרקע. דכתיב מזבחה אדמה וכתיב המנורה והמזבחות [אתקוש מוזבחות] להדיר דלהוון כולו כאדמה דלא מקבילי טומאה. וחכמים מטמאין מפני שהן מצופין. אי בעי תימא לר' אלעזר קאמרי ליה דקאמר טמא מפני שהן כקרקע דלא מטמו. הא לאו הכי הוה מטמא. והא פשוטי כלי עץ (פשוט) ניהו ולא מטמו. וכי חימא משום המצופין. דברי חכמים לר' אליעזר בתימה האי דאמרת דמטמו משום צפוי מיבטיל בטיל ציפיהו והוון להו כלי עץ. אלא בין משום שהן מצופין בין משום שהן כקרקע אפי' הכי טעונין (ב) טבילה לפי שנינו כל הכלים טעונין טבילה ואפי' המזבח. א"ר אלעזר תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא שהוא תולדת אש הסך מרמו אין אור שולט בו. ת"ח (שמשתמשין) שכל גופן אש כדכתיב הלא כה דברי כאש עאכ"ו. אמר ר"ל אפי' פושעי ישראל אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו ממוזבחה הוזהב ומה מזבחה הוזהב שאין צפוי אלא כעובי דינר הוה כמה שנים ואין אור שולט בו פושעי ישראל שהן מליצין מצות כרומן. שאמרו ככלל הרמון רקתן. אפי' ריקנין שבך מליצין מצות כרומן עאכ"ו:

שלחנו של אדם מכפר. גדול כח הלגימא כדליתא צהגדת חלק (סנהדרין דף קג:). **מזבח** אדמה תעשה ל' וכו' מוקמי לה צמחים פרק קדשי קדשים (דף נח. נט.) גבי מזבח אדמה להאי קרא דמזבח אדמה אמר הר"ר אלחנן דקאי לתרוייהו ולמורי נראה לפי שהיה מזבח של משה במקום מזבח של אהרן של בית עולמים וכי האי גוונא דריש התם (דף נט.) כי מזבח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהכיל ודרש ליה^(א) מזבח אדמה במקום מזבח דמחשת: **ואביעית** אימא רבנן לר"א ב"ר וקשה למה לי

השלחן הטהור מכלל שהיה טמא מיפוק ליה משום יציא דלף צמחמות נמי הוה מטמא (ר"ל) משום יציא ליה לאו טעמא דקרקע ניהו ללישנא צמחא אע"פ דרמנא קרייהו עץ אס כן השלחן נמי טמא אע"ג דליקרי עץ משום יציא וללישנא קמא דמוקי לה כרצונא^(ב) דמטמא ולא בטל הציפוי לגבי עץ ומיך הר"ר אלחנן דליטריך שפיר קרא דהשלחן דלף צמחמות נמי לא ידעינן ליה שיהיה בטל לגבי הציפוי אלא משום דליף משלחן דלף על גב דמיקרי עץ תמורה טמאמו משום יציא ורצנן דלמרי מטבילי צטיל יציא לגבייהו אמרי מדליטריך לרצויי שלחן דהא מסבירא טמא משום יציא אלא דלוי לאשמועינן דאע"ג שיש לו יציא נריך קרא לרצויי דמקבל טומאה ולי לאו הרצויי הציפוי בטל א"כ ממילא גבי מזבח דליכא רצויי הצפוי בטל ללישנא צמחא:

החלד והעכזר^(א) מרגמס יהונתן^(ב) כרכושא וסלמנדרא. ערוך: פושעי ישראל אין אור של גיהנם בו. נראה לי ללאו צפועי ישראל צגופן דהא אמרינן צראש השנה (דף ט.) פושעי ישראל צגופן גיהנם כלה והס אינס כלים אלא צפועי^(ג) קלת קאמר ומשום דמסקי להו אצריס לכולו חוץ מצועלי הכותית^(ד) (דמבשק^(ה) ליה) ערלתיא כדלמור צריש עושין פסין (פירוש דף יט.) וכי אמרינן צסוף הוזהב (צ"מ דף נח: נט.) הכל יורדין ועולין חוץ משלשה לאו צגיהנס מיירי אלא צמקוס אהד^(ו) לידון הן יורדין ואף הנידון^(ז) לאחר שנים עשר חדש עולין דלון נידונין יותר משנה מתימה^(ח):

שאיין בו אלא עובי דינר. צמחמות^(א) יש שהיה משה מטיה על זה אי אפשר שלא ישרף העץ ואמר לו המקום כך דרכי נאש של מעלה אש אוכלה אש ואינו מכלה כדכתיב והסנה אינו אוכל (שמות א):

הדרן עלך חומר בקודש ומליקא לה מסכת חגיגה

טבילה לפי שנינו כל הכלים טעונין טבילה ואפי' המזבח. א"ר אלעזר תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא שהוא תולדת אש הסך מרמו אין אור שולט בו. ת"ח (שמשתמשין) שכל גופן אש כדכתיב הלא כה דברי כאש עאכ"ו. אמר ר"ל אפי' פושעי ישראל אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו ממוזבחה הוזהב ומה מזבחה הוזהב שאין צפוי אלא כעובי דינר הוה כמה שנים ואין אור שולט בו פושעי ישראל שהן מליצין מצות כרומן. שאמרו ככלל הרמון רקתן. אפי' ריקנין שבך מליצין מצות כרומן עאכ"ו:

הדרן עלך חומר בקודש ומליקא לה מסכת חגיגה. האל יסיר ממנו אף ודרגו וחמימה ותוגה חשק שלמה ע"י רבינו חננאל (א) נראה ש"ל צלילי יו"ט וצמחמות גוי' שטבילו המנורה ב"ו"ט ואפשר שלפני רצו היה גוי' צלילי יו"ט ופירושא איתא חסם העבול את המנורה וגי' הצמחמות שהיא רצו נראה עיקר דו"ק. (ב) כלאורה צמחמות דמחשת נמי פ"ל דלא בעי טבילה ולא פליגי רק צמחמות דברי ר' י"ט.

דרחמנא קרייה עין. אף כשהוא מנופה: **שלחנו** מכפר עליו. צהגדת **אורחין**: הכי גרסינן מזבחה הנחשת דכתיב מזבחה אדמה. הכמוז קראו אדמה למזבח שמעלן עליו העולות והשלמים והיינו מזבח הנחשת: אדרבה משום דמצופין ניהו נפמאו. דלי לאו מנופה יש להס לטהרס משום כלי עץ העשו לנחת: מאי דעתין. דילפת טעמא מדקרינאו אדמה הא לאו הכי טמאין אע"ג דעשוין לנחת: מפני שהן מצופין. ונעי למימר שהציפוי מטבילי והוי להו ככלי ממתכות: מיבטל בפי' ציפויין גבייהו. דרמנא קרא עץ לכולו ונלאו האי קרא נמי לא מקביל טומא': **סלמנדרא**. מה הנגראת מן האור כשצוערין אש צמקוס אהד שצט שנים תמיד צלי הפסק^(א): כעובי דינר זהב. דצר מועט לא חסר והצט דעשעה צ נס:

הדרן עלך חומר בקודש ומליקא לה מסכת חגיגה

רבנן לר"א קאמרי מאי דעתין משום דמצופין* מיבטל בפי' צפויין גבייהו א"ר אבהו אמר ר"א ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא שתולדת אש היא הסך מרמה אין אור שולטת בו ת"ח שכל גופן אש דכתיב^(א) הלא כה דברי כאש נאם ה' על אחת כמה וכמה (ב) אמר ריש לקיש אין אור של גיהנם שולטת במושעי ישראל קל וחומר ממוזבחה הוזהב^(ג) מה מזבחה הוזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולטת בו פושעי ישראל שמלאין מצות כרומן דכתיב^(ד) ככלל הרמון רקתן^(ה) אל תקרי רקתן אלא^(ו) ריקנין שבך על אחת כמה וכמה:

הדרן עלך חומר בקודש ומליקא לה מסכת חגיגה

החלד והעכזר^(א) מרגמס יהונתן^(ב) כרכושא וסלמנדרא. ערוך: פושעי ישראל אין אור של גיהנם בו. נראה לי ללאו צפועי ישראל צגופן דהא אמרינן צראש השנה (דף ט.) פושעי ישראל צגופן גיהנם כלה והס אינס כלים אלא צפועי^(ג) קלת קאמר ומשום דמסקי להו אצריס לכולו חוץ מצועלי הכותית^(ד) (דמבשק^(ה) ליה) ערלתיא כדלמור צריש עושין פסין (פירוש דף יט.) וכי אמרינן צסוף הוזהב (צ"מ דף נח: נט.) הכל יורדין ועולין חוץ משלשה לאו צגיהנס מיירי אלא צמקוס אהד^(ו) לידון הן יורדין ואף הנידון^(ז) לאחר שנים עשר חדש עולין דלון נידונין יותר משנה מתימה^(ח):

שאיין בו אלא עובי דינר. צמחמות^(א) יש שהיה משה מטיה על זה אי אפשר שלא ישרף העץ ואמר לו המקום כך דרכי נאש של מעלה אש אוכלה אש ואינו מכלה כדכתיב והסנה אינו אוכל (שמות א):

הדרן עלך חומר בקודש ומליקא לה מסכת חגיגה

טבילה לפי שנינו כל הכלים טעונין טבילה ואפי' המזבח. א"ר אלעזר תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא שהוא תולדת אש הסך מרמו אין אור שולט בו. ת"ח (שמשתמשין) שכל גופן אש כדכתיב הלא כה דברי כאש עאכ"ו. אמר ר"ל אפי' פושעי ישראל אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו ממוזבחה הוזהב ומה מזבחה הוזהב שאין צפוי אלא כעובי דינר הוה כמה שנים ואין אור שולט בו פושעי ישראל שהן מליצין מצות כרומן. שאמרו ככלל הרמון רקתן. אפי' ריקנין שבך מליצין מצות כרומן עאכ"ו:

הדרן עלך חומר בקודש ומליקא לה מסכת חגיגה. האל יסיר ממנו אף ודרגו וחמימה ותוגה חשק שלמה ע"י רבינו חננאל (א) נראה ש"ל צלילי יו"ט וצמחמות גוי' שטבילו המנורה ב"ו"ט ואפשר שלפני רצו היה גוי' צלילי יו"ט ופירושא איתא חסם העבול את המנורה וגי' הצמחמות שהיא רצו נראה עיקר דו"ק. (ב) כלאורה צמחמות דמחשת נמי פ"ל דלא בעי טבילה ולא פליגי רק צמחמות דברי ר' י"ט.

(א) צמחמות גיה. מנחות לו. ע"פ. (ב) פירוש יט. ע"פ. (ג) עין חוסי עירובין יט. ד"ה פושעי עירובין יט. (ד) וסנהדרין לו. כמדת מ. מגילה ו. (ה) עין רשי' סנהדרין כו. ד"ה סלמנדרא ובערוך ערך סלמנדרא ובטרי"א. (ו) בזבחים ט. (ז) וירא יא כט. (ח) ועין עריות פ"ג מ"ו וע"פ חוסי ב"מ שם. (ט) עין שם שמות סימן יא.

הנהגות הב"ח
(א) תוס' ד"ה פושעי וכו' חוץ מבעול כותית דמטבחה ליה:

גליון הש"ס
רשי' ד"ה סלמנדרא היה הנבראת וכו'. עין חולין ד' קטו ע"א נרשי' ד"ה וסלמנדרא:

הנהגות וצינונים
(א) תיבות י"ש להם שני"ט נראה ט"ס. וליתא בכתי' וציל טעונין טבילה חוץ וכו' (רע"ז קאי סוגית הגמ': [ב] בעירובין הירגס אלא וירקתין שאפי' ריקנין שבך מצויין מצות כרומן עאכ"ו: [ג] ציל צ"ב רבנן (רשי"ט): [ד] ציל חירגס ירושלמי (מהר"ן חיות), וכו' בערוך. ולפניו באונקלוס חירגס ע"ה וצמחמות וסלמנדרא: [ה] נרדיל במושעים: [ו] [ציל ד"א מבשקך ליה] (גליון): [ז] אולי ציל במקום אחר: [ח] ציל הנידונין (באה"מ):

תורה אור השלם

א) המזבח עץ שלוש אמות גבה וארכו שתיים אמות ומקצעותיו לו וארכו וקירותיו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' ודרש את אביך את שמי אבוא אליך וברכתך. (שמות כ. א.) (ב) וישמרתם הארץ והשלחן והמנוחה וכלי הקדש אשר יצרתם בהם והמזבח וכל עבדתי. (ויקרא י. לא.) (ד) הלא כה דברי כאש נאם ה' וצמחמות יצאן פלע: (ויקרא כ. כט.) (ה) פחות השני שפחתך וידברך נאזה פלח הרמון רקתן מבשר לצפתך. (שיר השירים ה. י.)

ליקומי רש"י דרחמנא קרייה עין. אף על גב דשלחן מנופה מהו בטל יציא לגביה כדלמרינן צטלתי מניחה שאני שלחן דקרייה רמנא עין (ויקרא כ. א.). המזבח עץ. ת"י לקבל מדעת פתורא ר"ל השלחן קורא מונה שמספר זמן הזמן כמות כן טעמי. ומקצעותיו. (דגלוו) גו וארכו כמות מקרא גו והוא ורגלו, וארכו הכמוז מקרא הוא גו כ"ל ל"ו"ה) גוף השלחן (ויקרא כ. א.). שהיה מנובע (מנחות לו.). וקירותיו. מקצעותיו (ויקרא כ. א.) חולת עשיתי לשמי (שמות כ. א.). סלמנדרא. עין הנהגות מן האור מעלי הדם ע"י כפיס והסך ממנו אין האור שולט על שום ערמ כעין שצמח ומתי לגבי כעין ערמ (לעיל ב) ואמר וד' ה' עלי חוקה (ויקרא א) וימינה כו. כטו. רקתך. הלא גובה הפיס שקיפין פומ"לש נלע"ו אלא שהס נטוה כי דבר נטוה צפוי צמחורה הלא נהא צ כאש ערמ כעין שצמח ומתי לגבי כעין ערמ (לעיל ב) ואמר וד' ה' עלי חוקה (ויקרא א) וימינה כו. כטו. רקתך. הלא גובה הפיס שקיפין פומ"לש נלע"ו אלא העינים ונלחן נגמל קורין אומר רומני דלפי דומין לפלח מלי רמון חוץ שהוא ארוך וסגולגל הכי קילוס צני אשה הדוגמא פירשו רבותינו ריקני' שבך מליצין מצות כרומן (שיר השירים ד. ג.).

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) [וטוסה ט: ט] (ב) לפיל סע"א, (ג) עיין מהר"צ חיות בילקו"מ ושפ"ח, (ד) יזמא מג" (ה) כו ג"ה, (ו) ישעיה י"ג, (ז) [וע"ע] חוס' ימנות עו: ד"ה מנימין ומוס' טוטה ט, (ח) [וע"ע] פקקי דר"ל סמ"ט] ובתרגום שני אסתר א טז, (ט) מריק כח ע"א.

הנהגות הב"ח

(א) גמ' מלאכה נשמת לפיכך נגזר עליה [P] בשבת היינו דכתיב: (ב) שם ויקץ המלך מאלד והמתו בערה בו אמאי דלקה: (ג) שם פסוק ליה חמריה ודכיר לה ועני לה מיין: (ד) שם ליחסיה ולידיל עד בנימין מאי שנא הני חמלא מנא טולן כ"ל ומינא אלף נממק: (ה) רש"י ד"ה אמרי שורר צנימו פשיטא שאף הגרדן: (ו) ד"ה נערה וכו' נערה אחת לפיכך כל אדם וכו' ולחשורוש היה כסול וכו' מעמרה מיניה ה"פ:

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"ב מכאן שההדיוט כו'. ע"י יושל' פרק ד דסנהדרין ה"ו: שם אמר רבא א"למלא, ע"ל כה ע"ל מד"ה אלמלא: רש"י ד"ה נערי לא גרסי, ע"י דבר נחמד נספד מקום שמואל ט:

ליקוטי רש"י

זכר את ושת"י. את יפיה ועלכך אסתר ב, א, כ"שם שששתה כך זיקש ע"י. שפסגט ערומה נשמת. שפרחה בה צרעת. כלי שממלך ומהר"ג. אמר רבא וכו'. ששלמה לו דברי גמלי נשם א. יב. א"למלא חמרא שתי. כנגד אלף אש היה שומה יין ונניאל ה. א. ע"ל כן עמד טעמו בו. אלמלא הגולן מפינין טעמן [שבת קמח:]. א. נמר. לא נתקף [ירמיה מה, יא]. פרדשכא. סלדיוט [שבת צד:]. כל ערוב יעשה בדעת. מעשהו. דכתבי ויפקד המלך פקידים. יודעים היו שלא יאכלו וישיעו וישיעו לו נט הטמנה [משלי יג, טז]. איש ימיני. מנימין היה [אסתר ב, ח].

הנהגות וצינונים

(א) ס"א לא גרסי בר [גליון:]. (ב) בכת"י אשתי בהמרא פורתא: [ג] צ"ל פכה, וכ"ה בכת"י [דק"ס]: (ד) בכת"י הנוסח כהוגן שבקה אמר קא מולוילינא במלכותא [דק"ס:]. (ה) בכת"י ובע"י נוסף אומות העולם: (ו) בכת"י ובע"י נוסף

בוציני. לועין קטנות כלומר דלוחו מין עלמנו זה נואף וזו נואפת הוא אומר להראות את יופיה והיא לכן נתכונה שיקמלו ציופיה: פריצתא הוא. פרוצה היתה: מלמד שפרחה בה צרעת. וילקף צירושלמי⁽¹⁾ מאשר נגזר עליה וכתיב צית החפסית מנורע כי נגזר מצית ה' (ד"ה צ טו) מה להלן לרעת אף כאן לרעת: ⁽²⁾ אהורייה. שומרי⁽³⁾ הסוסים: א"ב א"פא חמרא שתי. כן העיד הכתוב עליו (ד"ה א): ע"ד דודייה. על שמריו: ופשיטא אמרו י"ה. ויפה אמרו לו דודאי כן הוא שמחך שהאדם שקט לעמו מיוצגת עליו שנאמר שאין מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ויפיה דקרא על כן עמד טעמו זו ויחמו לא נמר: פסוק זה ע"ד קרבנות נאמר. והקריבו אליו לשון הקרבנות קרבן מלאכי השרת הזכירו לפני הקב"ה את הקרבנות שהקריבו ישראל לפניו לעשות להם נקמה צדקת וצדק אסתר ותמלך חמיה: ברשנא. כלום הקריבו לפניך כרים בני שנה: שתר. שמי מוריס: מורס. שמירסו את הדס שלא יקרא⁽⁷⁾ ושוב לא יא ראו לזריקה: מרסנא. מירסו צממות לצוללן. ממרס לשון מגיס: מוכן לפורענות. עומד להיות תלוי: מכאן שההדיוט קופץ בראש. שהרי מנה אוחו הכתוב לצסוף אלמלא גרוע הוא מכולן והוא קפץ בראש: א"למלא אגרות ראשונות. שהחזיק צסן טוטה צעיני האומות: א"ל נשתייר משונאי ישראל שריד ופ"י. שהיו ממנהיגין להורגן צממות המלך צאגרות האמנעיות ולא היו ממתניס ליום המועד: אמרי מאי האי דשדר י. אומרים האומות מה זה ששלט לומר לנו להיות כל אש שורר צנימו (ה) שאף הגרדן שורר צנימו: פרדשכא. פקיד ונגיד: נערה. דוד לא זיקש אלף נערה אחת (ו) כל אדם הראה כשלומו את צמו אולי מיטב צעיניו ולחשורוש כסול ויה לקצן את טולן הכל יודעין שלא יקח אלף אחת ואת כולן יצעל מאן דהוה ליה צמחא מטמרה: מוכתר בנימוסו היה. צממות נאין נימוס שס צלשון יון: א"ל⁽⁸⁾ (נערי⁽⁹⁾) לא גרסינן אלף הכי גרסינן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוסעב טן לוי כו': דלא

נתכונו מימי לא אתאי א"ר יוסי בר חנינא מלמד שפרחה בה צרעת במתניתא תנא [בא גבריאל ועשה לה זנב] ויקצף המלך מאד (ג) אמאי דלקה ביה כולי האי אמר רבא שלחה ליה בר⁽⁶⁾ אהורייה דאבא אבא לקבל אלפא חמרא שתי ולא רוי וההוא גברא אשתמי בחמריה⁽²⁾ מיד⁽³⁾ וחמתו בערה בו ויאמר המלך לחכמים מאן חכמים רבנן⁽⁷⁾ יודעי העתים שיודעין לעבר שנים ולקבוע חדשים אמר להו דיינוה לי אמרו היכי נעביד נימא ליה קמלה למחר פסיק⁽⁴⁾ ליה חמריה (א) ובעי לה מינן נימא ליה שבקה קא מזוללה⁽⁵⁾ במלכותא אמרו לו מיום שחרב בית המקדש וגלינו מארצנו ניטלה עצה ממנו ואין אנו יודעין לדון דיני נפשות זיל לגבי עמון ומואב דיתבי בדוכתייהו כחמרא דיתבי על דודייה וטעמא אמרו ליה דכתיב⁽⁸⁾ שאנן מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ולא הורק מכלי אל כלי ובגולה לא הלך על כן עמד טעמו בו וריחו לא נמר מיד⁽⁹⁾ והקרוב אליו כרשנא שתר אדמתא תרשיש א"ר לוי כל פסוק זה על שום קרבנות נאמר כרשנא אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כלום הקריבו לפניך⁽¹⁰⁾ כרים בני שנה כדרך שהקריבו ישראל לפניך שתר כלום הקריבו לפניך שתי תורין אדמתא כלום בנו לפניך מזבח אדמה תרשיש כלום שימשו לפניך בבגדי כהונה דכתיב בהו⁽¹¹⁾ תרשיש וישפה מרס כלום מירסו בדם לפניך מרסנא כלום מירסו במנחות לפניך ממוכן כלום הכינו שלחן⁽¹²⁾ לפניך⁽¹³⁾ ויאמר ממוכן תנא ממוכן זה המן ולמה נקרא שמו ממוכן שמוכן לפורענות אמר רב כהנא⁽¹⁴⁾ מכאן שההדיוט קופץ בראש ל⁽¹⁵⁾ להיות כל איש שורר בביתו אמר רבא⁽¹⁶⁾ אלמלא אגרות הראשונות לא נשתייר משונאייהן של ישראל שריד ופליט אמרי מאי האי דשדיר לן להיות כל איש שורר בביתו פשיטא אפילו קרחה בביתה פרדשכא ליהוי. ויפקד המלך פקידים א"ר מאי דכתיב⁽¹⁷⁾ כל ערום יעשה בדעת וכסיל יפרוש אולת כל ערום יעשה בדעת זה דוד דכתיב⁽¹⁸⁾ ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני המלך נערה בתולה כל מאן דהוה ליה ברתא אייתה גיהליה וכסיל יפרוש אולת זה אחשוורוש דכתיב ויפקד המלך פקידים כל מאן דהוה ליה ברתא איטמרה מיניה⁽¹⁹⁾ איש מאי שנא הני תנא כולן על שמו נקראו בן יאיר בן שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו בן שמעי בן ששמע אל תפלתו בן קיש שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו קרי ליה יהודי אלמא מיהודה קאתי וקרי ליה ימיני בן לוי⁽²⁰⁾ אביו מבנימין ואמו מיהודה ורבנן אמרי משפחת מתגרות זו בזו משפחת יהודה אומרת אנא גרים דמתיליד מרדכי דלא קמליה דוד לשמעיי בן גרא ומשפחת בנימין אמרה מינאי קאתי רבא אמר כנסת ישראל אמרה⁽²¹⁾ לאורך גיסא ראו מה עשה לי יהודי ומה שילם לי ימיני מה עשה לי יהודי דלא

ולחם הפנים לפניך: [1] [בע"י איתא תוספות יש ספרים דגרסי 'איש יהודי היה בשושן הבירה וגו' אמר רב נתמן מוכתר בנימוסו היה" פי שמות נאים והגונים כדדריש שכולם על שמו נקראים ו"ס דגרסי 'קרי ליה יהודי וקרי ליה ימיני יהודי אלמא מיהודה קאתי ימיני אלמא מבנימין קאתי אמר רב נתמן מרדכי מוכתר בנימוסו היה" ולא נהורא דמה ענין זה לזה ומיהו יש ליישב מוכתר בנימוסו מוכתר בשמות נאים ובמעשים נאים ובכפטיס מלכות ולכן קורוהו על שם יהודה שהיה חשוב מכל השבטים ויצאו ממנו מלכים] [גליון:]. [2] [בע"י גרסי רבא בר רב הונא ורבה בר בר חנה משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרו אביו מבנימין וכו' וע"ש בפרש"י. ובערוך ערך נוסף ב כתב בה"ל מרדכי מוכתר בנימוסו היה כעדי [וכ"ה בכמה כת"י] פירוש מצוין בדתי התורה כעדי שהיה ידוע בדורו והיה במצות וכו' ע"ש] [גליון:]. [3] [בע"י ובע"י כנסת ישראל היא דקאמרה: [4] בכת"י ובדפוס נוסף כאן עוד דיבור ועשה לה זנב. י"ה ליה מעליה וד"ה [שמאל א' ט, כד] הוא אומר וירם הטובה את השוק והענייה ואמר ר' יוחנן (ע"ז כה ע"א) השוק והאליה מה לה"ן אליה אף כאן אליה: והצענור השמיט את המלך אל מדינה ותוסי' [דק"ס:]. [5] צ"ל כעדי ע"י בע"י בפרש"י שם. ע"י בערוך ערך נוסף וכו' [ד"ה אות ח]. [6] כדפרי"ד נוסף ומאן דאמר נעשה לה זנב י"ה עליה דכתיב הכא מעליה דכתיב גבי שמואל וירם הטובה את השוק והענייה ואמרינן זו האליה: (ע"י אות י). [7] צ"ל שושתי (רש"י): [8] ע"י תוסי' ר"ד ובדפוס סופרים: [9] שפירש שתיב נערי הוא ראשי תיבות לסימן לשמות המ"ד שתי הקושיא דמיהודה ובנימין. ג נתמן ע"י ד"הושע ר רבנן ר יוחנן: [10] כ"ה הגי' בכת"י ובע"י ושם נוסף עוד כאן שתשחח ערומה בשבת והיינו:

שפרחה בה צרעת. צירושלמי⁽¹⁾ מפרס לילפינן נגזר דכתיב גצי ושמי מנגזר דכתיב גצי עוזה כשנלטרע דכתיב ציה נגזר מצית ה' (ד"ה צ טו)⁽²⁾: ז"ל לגבי עמון ומואב דיתבי בדוכתייהו כחמרא. וקשה דהא פרק תפלת השחר (ברכות 77 מת). פריך וכי עמון צמקומו יושב והלא צל סמריני וצללו לך פרי"ת דגרסינן הכל מואב לחוד דקרא נמי לא הזכיר אלף מואב דכתיב שאנן מואב וצרכות נמי לא גרסינן אלף עמון ומה הטעם התיירו ליהודה גר העמוני לצל צקהל אלף משמע דגרי איך לא ראו להסיר לצל צקהל לפי שלא צלל סמריני מצרים ולא צלל מואב ומיהו קשה דצרכות משמע צאותה שהצאתי סמריני צלל עמון וצירמיה⁽³⁾ חשיב להו צאותן שהגלה וצודלנר וי"ל לפי שסמריני היה ראשון שצלל נקרא הכל על שמו ועליו כתיב⁽⁴⁾ ואסיר גבולות עמיס ועמידותיהס שוסתי⁽⁵⁾ אלף ודאי עיקר החורבן היה ע"י צודלנר⁽⁶⁾: **ממוכן** ⁽⁷⁾ יש מדרש שהיה דניאל ולפי שהיה נשוי לשרת שהיתה גדולה ממנו שלא היה יכול לכופה לדבר כלשונו יעץ לעשות כן כל

תורה אור השלם (א) ביום השביעי קמ"ב לב הפולק בין אמר למקומו בזהא חרובא בנתא ואבנתא זתר וברפס שבקת הפרסים המשרתים את פני המלך אחשוורוש: אסתר א, י (ב) אחי הקב"ה האלה כשך חמת המלך אחשוורוש זכר את ושת"י ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה: [אסתר ב, א] (ג) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (ד) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (ה) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (ו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (ז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (ח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (ט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (י) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (יא) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (יב) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (יג) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (יד) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (טו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (טז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (יז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (יח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (יט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כא) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כב) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כג) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כד) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כה) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (כט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (ל) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לא) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לב) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לג) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לד) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לה) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לם) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לנ) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לו) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לז) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לח) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לט) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר המלך אשר ביד הפרסים ויקצף המלך מאד (לך) ותמאן הפולק ושת"י לבוא בדבר

אתר התורה

(ב) כתב הרב עיר וקדיש אשר דצרי דצרי קבלה וקיבל מאליהו ז"ל, הלא הוא בעל הרוקח^ט (רוקח הגדול סי' רכה), וזה לשונו: צפרשת 'אמור אל הכהנים' התחיל שבת ורגלים פסח ועצרת ראש השנה ויום הכפורים סוכות, 'וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל' (ויקרא כג, מד) וסמיך ליה (שם כד, ז) 'ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור', רמז לחנוכה, שמן זית מצוה מן המוצר, עד כאן לשונו.

וצראה לי, דלפס"א נאמר 'צ"ו א"ת בני ישראל' בגימטריא צימ"י מתתיהו צ"ו צ"ן יוחנן כשתוסף הכולל^ב, והוא דבר נחמד"א כאשר כבר השמעתיך (משון מאמר א אות 3; שם ד) שאלו השלשה חדשים תשרי

מהקדמונים דתש"ך לירופים אלו נרמזים מלות התורה וסודותיה לאורייתא ודרבנן^ה, וכל מה שעמיד להיות, ולא נעלם מכל המשכילים דצרי התיקוני זוהר^ו, והנה גם אנחנו צענינו רמזנו (אגרא דכלה פרשת צראשית - לירופי צראשית) צראשי תיבות הרבה ענינים צתש"ך לירופים, וכתבנו שם (לירופי צראשית קכז-קכג) 'צראשית' יורף יר"ת - צש"א, 'שועה רצה ת'היה צ'זמן ש'ימלך א'נטיוכוס, [הוא היה המלך יון הרשעה שדחק את ישראל ורצה להעזירם על דת והש"י נקם את נקמתם]. ועוד בצירוף יר"ת - צש"א, 'שועה רצה ת'היה ש'ינלחו צ'ני א'הרן, ואי"ה להלן (אות כח; מאמר ד אותיות מט-ג) תצונן למה רמזתי לך הענין צ'צראשית'^ה.

יודעי בינה

'בראשית' (ע"י לעיל מאמר א אות ה ובהערות), על כן נרמז נס חנוכה בתיבת 'בראשית'.

ז. וכ"כ בסדר הדורות (חלק ימות העולם - ד' אלפים תתקצח) בשם ספר האמונות [לרבי שם טוב], שיש קבלה ביד האחרונים שהיה בעל הרוקח מקובל גדול ואליהו היה מתגלה בבית מדרשו.

י. ר"ל, הסמיך הכתוב 'ויקחו אליך שמן זית זך' לפרשת המועדות, לרמז שעתידי הקב"ה להוסיף מועד נוסף למנין המועדות, והוא חנוכה, אשר מצוה מן המובחר להדליק בו שמן זית זך, על כן הסמיך הפסוק 'ויקחו אליך שמן זית זך' לפרשת המועדות (ע"י שבת כג, א).

יא. בפסוק 'ויקחו אליך שמן זית זך' וגו'.

יב. כלומר, 'צו את בני ישראל בגימטריא אלף ק', ובימי מתתיהו בן יוחנן בגימטריא אלף צ"ט, וכשמוסיפים הכולל הוא בגימטריא אלף ק'. והוא בא לרמז שבימי מתתיהו בן יוחנן ייעשה להם נס בשמן ומנורה, ויצטוו ישראל ליקח להם למצוה מן המובחר שמן זית זך ולהדליק בכל שנה ושנה בימי החנוכה זכר לנס שנעשה להם.

יג. מדוע 'בימי מתתיהו בן יוחנן' אינו עולה כחשבון 'צו את בני ישראל' אלא ע"י הוספת הכולל.

ה. כי תרי"ג מצות התורה עם ז' מצות דרבנן עולים תש"ך, כמנין תש"ך הצירופים שבתיתב 'בראשית', וכולם נרמזין בתיבה זו.

ו. כי כל מעשה בראשית הן מה שנעשה והן מה שעתידי להיות הכל היא מכח התיבה הראשונה 'בראשית', וכמו שכתב רבינו באגרא דכלה (פרשת וירא ד"ה שם במדרש כ): 'תיבת 'בראשית' יש לו תש"ך צרופים, וכל מעשה בראשית בכח התיבה הראשונה שבתורה על ידי צרופים השונים, בצירוף זה נעשה כך ובצירוף זה נעשה כך', וראה במגלה עמוקות (פרשת ויגש ד"ה אל תירא) שתיבת בראשית עם תש"ך צירופיו הוא יסוד לכל העולמות.

ז. אשר כתבו לבאר בתחילת כל תיקון (מתיקון ז ואילך) צירופי תיבת 'בראשית' באופנים שונים.

ח. עיי"ש שמבאר, שבימי חשמונאי ובניו זכו ישראל לנס אעפ"י שלא היה בידם די זכיות, כי חישב להם הקב"ה המצות שיסגלו לאחר שיעשה להם הנס, והיה הדבר כעין מעשה בראשית שהספיק מחשבתן של ישראל מה שיסגלו אחר כך, כאמרם ז"ל (בר"ר א, ד) 'ישראל עלו במחשבה', היינו הגם שלא היו עדיין במציאות מ"מ הספיק מחשבתן של ישראל מה שיסגלו אחר כך, ובחינה זו נרמזת בתיבת

(ז) מגבת פורים לפורים. אין מדקדקין במנות פורים אלא כל מי שהוא פושט ידו נותנים לו. (יא) אמר רבא מיחייב איניש לאיבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי פ' ירבה במשחה היין.

(יב) וחייב לאכול ביום סעודת פורים דא' רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו.

(יג) ימי משחה כתיב מלמד שאסור בתענית, ושמחה מלמד שאסור בהספד, ואמר בפסחים בפרק ואלו דברים (דף סח) מר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא לילה שתא בר מעצרתא ומעלי יומא דכיפורי וימי דפוריא:

רלח על הגסים חייב להזכיר על הניסים ערבית ושחרית ומנחה במודים ובנחה לך בברכת המזון בארבעה עשר באדר דקיימא לן כרב ששת בפרק במה

מדקדקין (דף נד). הקורא את המגילה פושטה כאיגרת.

וכט תפלות בערבית לאחר סיום כל התפלה קורין את המגילה ומברך אתריה ויודד לפני התיבה ואומר ואתה קדוש וכל סדר קדושה ומה שאין אומרים ובא

לציון גואל לפי שאין גאולה בלילה לשחרית מתפלל ומזכיר על הנסים וקדיש עד דאמירן בעלמא וקורין כהן לוי וישראל בפרשת ויהי בשלח מן ויבא עמלק עד מדר דר ואומר קדיש ומחזיר התורה וקורא המגילה ואומר תהלה לדוד ובא לציון וסדר קדושה וכל הקדיש.

(יד) במקום שיש ספק אם עירם מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אם לאו קורין בייד המגילה כהלכתה אבל בט"ו קורין אותה בלא ברכה ושמחים בזה ובוה ואין

אומרים למנצח:

רם פורים במ"ש פורים שחל להיות במ"ש ואירע שום אבל קודם הפורים והאבל יושב בבית הכנסת בשבת במנחה כשיהיה שם לא יצא יושב שם וישמע

כל התפלה והמגילה ולמהרת לא יצא מפתח ביתו אלא קורין לו המתפללין עמו או קורא בעצמו וכן אם יום פורים באמצעית השבוע אמרי' במועד קטן אבל אינו יוצא מפתח ביתו וקורא בביתו. וכשתל פורים במ"ש יתפלל בלחש ואומר' קדיש משלם ויהי נועם לאתר קריאת המגילה ואתה קדוש וסדר קדושה. ואם אירע נישואין בפורים יקראו בבית ההתן והכלה שם ב' או יקרא לבדו כך ראיתי.

(טו) מגילה נקראת בה' זמנים לכפרים המקדימין ליום הכניסה לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם בה' זמנים. כי במגילה כתיב ד' שמחה ומשחה וא' משחה

ויום טוב לכך רמו בפרשת אמור אל הכהנים לאחר פרשת מועדות שמן זית זך רמו

לתנוכה ואחריו ולקחת סולת ואפית רמו לפורים משחה ושמחה:

תענית אסתר תענית אסתר אין לו סמך אך בשאלחות דרב אחאי בפרשת ויקרא. וכשתל תענית אסתר להיות בשבת או בע"ש מקדימין ומתענין יום ה'

בשבת מפני שהוא נס. אין אומרים הלל על גס שבחוצה לארץ. ב' ימים של פורים איך אומרים למנצח ואין נופלין על פניהם לא בייד ולא בט"ו. במגנצא אומרים ויהי נועם במ"ש כשתל פורים באמצע השבת אבל אם חל באחד בשבת אין אומרים ויהי נועם אלא לאחר קריאת המגילה ואין אומרין צדקתך באותה שבת שחל פורים למחר כמו שאין אומרי' תחנונים בערב פורים בחול. כך אין אומרים צדוק הדין בשבת שהוא ערב פורים. בוורמשא אין מנהג לומר איש יהודי בקול רם בלילה אלא ביום ובמקומות אחרים נוהגין:

י. בבא מציעא עז ע"ב. יא. מגילה ז ע"ב. יב. פמילה שם. יג. מגילה ה ע"ב.
יד. מגילה שם. טו. פמילה ב ע"א.

שהעלה תשובה מטיל דקה [עייני דעה"ם ח"א קע"ח עור ג'], ומ"מ בישראל מקפיד עפי וכתוב אל קגה כבעל המוקנה אשהו [ע"ז י"ח ע"ח] תחת אישה תיקה זרים [כיתחקאל ע"ז ל"ב], היינו משום דאמת הוא שחלק הקצ"ה ע' אומות לע' שרים ולכל א' כוכב ומל א' אשר הוא אמנעי להשפיע ולעמוד בעד אומות, אמנס בכ"ז הכל עפ"י השגחתו ית"ש, ואו"ה שטועים וחושבים עזז ה' את השגחתו מהם לגמרי ועוזדים להשרים נהרגים על זה, אבל עכ"פ הואיל ויש להם מקום לטעות הואיל והם מושפעים ע"י השרים והכוכבים חושבים עזז ה' את הארץ, על כן אינס נענשים צמחרה כל כך וסופם ליעול שזרם, אבל ישראל אותם לקח ה' מכור הצרול ממלרים להיות לו לעם נחלה ביחוד בני שום אמנאי בינס לבין השו"ת, ואפילו קטן שבישראל מושגח מהקצ"ה עלמו והוא חלקיו בכל קראיו חליו, לא תלווח למיכאל ולא לגבריאל, קרא חליו ואני עונה אותך [ירושלמי צרכות רפ"ע], ואין לנו שום מקום לטעות על כן הקצ"ה מקפיד יותר, זה י"ל בפשטיות הקרא ה'.

דף י"א עמוד א': הוא דתן ואזירים הן ברשתתן מתחילתן ועד סופן. כי הם שני אנשים נאים צמלרים [שמות צ' י"ג], הם שאמרו למשה ירח ה' עליכם וישפוע [שם ה' כ"ח]. וקשה אי"כ מי"ט לא מתו צמלרים צשגשת ימי אפילה שמתו כל אותן שהי מקטני אמנה ומי"ט לא מתו דתן ואזירים עמהם. לזה אמר [בהמשך הקרא] ויהיו לכם, שגשגרו להיות הכם של צליעת הארץ על ידם, שהרי פה הארץ כבר נצרה צין השמשות [כאבות פ"ה מ"ו] וקרה לא נבלע חיים חלה אחר שכבר נשרף עם ר"ן איש, אך דתן ואזירים הם שנבלעו חיים עם צתיהם וכל אשר להם ויהיו הם לנס עמים ה'.

דף י"ב עמוד א': בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו אר"י בר חנינא מלמד שלבש צגדי כהונה, כתוב הכא יקר תפארת גדולתו וכתוב התם לכבוד ולתפארת. ולריך להצין מה הודיענו המקרא צזה הרמז, הלא השתמש בכל כלי צהמ"ק והי צגדי כה"ג כא' מהם. גם מה רזה אחשורוש צצגדי כה"ג דוקא וכי לא הי' לו לבושי יקר מלכותו זולת חלה, גם למח רמזם דוקא צהך גז"ש לכבוד ולתפארת, אבל יאמר כי ענין כה"ג הוא דבר נפלא מדותיו של אהרן קדוש ה', כי ממש לא יצויר אדם המולך ומתנשא לכל ראש להיותו ענוותן ושפל צרך לפני כל כי חלו סתרי אהדדי כאמור מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול [קידושין ל"ב ע"ב], ואם כי הקצ"ה מתפאר צעמו ישראל שיותר שמשפיע להם גדולה הם משפילים עלמם משא"כ אר"ה. כמו שדרשו על פסוק לא מרובכם מכל העמים כי אחם המעט [חולין פ"ע ע"ח], מ"מ זהו צכללות האומה הקדושה וגם

צמלכם להיותו נכנע לפני חלקיו כמחז"ל [צרכות ל"ד ע"ב] דמלך ישראל כיון שהתחיל לשחות צתפלתו שוב חזרו זוקף, אבל לפני צני אדם לא יתכן לו השפלות והכניעה, ומי לנו גדול משאל המלך שהרי שמואל הנביא הוכיחו ואמר את קטן אתה צבייך ראש צבתי ישראל אתה ואפ"ה אמר צצדני נח נגד זקני עמי ואחז"ל [יומא כ"ב ע"ב] שנענש על שראה צזיונו ושתק דכתוב ויצוהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחריש, ומי לנו ענוותן מרציו הקדוש וליה לצניו נהוג נשיאותך צרמה [כתובות ק"ג ע"ב], והקצ"ה אמר ליהושע עול מקל והך על קדקדם, [סנהדרין ח' ע"א], אמנס אהרן קדוש הי' ידוע מענין ענוותנותו עד שקרצם תחת כנפי השכינה וצכל זאת היה גדול מלחיו, וזהו דבר פלא. וידוע כי המדות יקראו לבוש שאדם מתלבש צמדה פלוני, כמו גאות לבש [תהלים ל"ג], ילצם דקה כשריון [ישעי' י"ט י"א], וכדומה, וידוע כי הכבוד רמז לממשלה והתפארת לתחנות ועונה, חכו שאמר [הכתוב, שמות כ"ח צ'] שיעשה צגדי כהונה לכבוד ולתפארת להחלבש צשתי מידות הללו, וידוע מ"ש צם' יוסף לקח כי כוונת אחשורוש הי' צאותה המשחה להמשיך הממלכה חליו לצדו מצלי שיהי יד השרים צכתר מלוכה וקרב עלמו לדלת העם להניפם ולטעות כל רעוכם, וזהו שהחלבש צלבוש של כה"ג להראות את תפארת גדולתו שהוא בהשפלה והענווה... הממשלה כה"ל... וצאותה [הסעודה הרג את ושתין] על אשר לא עשה מלאך המלך וא"י ענוותנותו, ולא עוד חלה שליוה והכיר כל העם מהיות עניו ואמר להיות כל איש שורר צציתו ה'.

דף י"ב עמוד ב': והקרוב חליו וכו' כל פסוק זה על שום קרצנות נאמר וכו'. כלומר כי רז"ל קבלו כי מלך צמגילה סתם משמש קדש וחול, וקאי חליו על הש"י, וכן דרשו על הרהויות לתת לה מצית המלך לשמור צהן שבת [לקמן י"ג ע"א] כוונתם ג"כ דהמלך היינו הש"י, וכן כעוב לצ המלך ציון ע"י זמירות שממרון ישראל צשבת על שלחנס, וכן נדדה שנת המלך [ע"ז ע"ב]. **והנה האחרון ממוכן אמר כלום יש אומה שהכינה שלחן לפניך, וממוכן זה פעל שחברג ושתיו נמלא דזכות לחם הפנים הכם הכם הזה שחברג ושתיו ועי"ז תמלך אסתר.** וצוה ויצנו דברי הרוקה [ס"ו רכ"ה] שכתב צפ' אמור, אחרי פרשת המועדים כתוב לו את צני ישראל ויקחו חלק שמן זית אך רומם על חנוכה שעתידים ישראל להוסיף על ה"ע, ואח"ז ולקחת סלת ואפית רומם על פורים, ומה ענין לחם הפנים לפורים, אמנס למ"ש רמז גדול יש כאן, כי מצית לחה"פ יגרום ימו הפורים ט.

להיות כל איש שורר צציתו ומדצר כלשון עמו. לריך ציאור מה ראה ע"י מעשה זשתי לגזור ככה. אמנס ארז"ל [לעיל] וחמתו צערה צו מאי כולי האי, שלחה לי' צר אהוריירא דצי חצי אצא לקבל אלפח חמרר שתי ולא רוי והאי גצרה

ז) הנקודות, המורות על השמטת חיבות בגלל טשטוש הכתי"י, הם במקרה.
 ח) חתי"ם על התורה, שמות, עמוד קכ"ז.
 ט) ליקוטי חבר בן חיים, בשם מרן ז"ל, ח"ב דף ט"ו טור א' — וכ"כ שם מ' טור א'. ובתו"מ מהדור"ק, לפורים, ע"ח טור ג' ד"ה אדמתא.

ה) חתי"ם עה"ת, דברים, עמוד כ"ב, ד"ה וכן.
 ה"י) חתי"ם עה"ת, במדבר, ע' קל"ח.
 ו) מספר שורות שבמקור, המבארים מאמר הגמרא לעיל י"א ע"א, הושמטו כאן, הואיל והובאו בפנים על מקומו.

עפ"י עיקר הדין ולא שהמגן גזר עליהם כלל שלא יקנו מהם עבדים אלא שבעיקר הדין אין קונה, ואמנם שמואל פליג הא כתיב לא מאסחיס ומעולם לא נתיאשו ישראל מרחמי שמים ולא יאמר עליהם קרא אין קונה חי, והרי מרדכי אמר להדיא רווח והללה יעמוד על כל פנים אפי' אם לא חבקש אסתר מאת פני המלך להשיב רעת המן, ונראה דגם רב מודה לזה ופליגי לשיטתיה, דודאי א"א חי לכלות הכל וגמירי דלא כלה שיבטא [ב"ב קט"ו:] ואם חי תתקיים הנזירה מכל וכל, עכ"פ א"א מצלי שיבארו אזה אכסים שמהם יחזור ויושתת בנין ישראל, ועתה ס"ל לשמואל ככה"ג הקונה חל הקנין על כל אי דדלמא זה הוא שעתיד להשתייר ואין לומר מרובא פריש והרוב הם אחר יאוש ז"א דאין הולכין בממון אחר הרוב, ורב לטעמיה ס"ל הולכין בממון אחר הרוב ולא חל קנין דמרובא פריש, וע"י כסמוך יישוב אחר.

אחז"ל

[מגילה ט"ז] כשכח המן להלביש את מרדכי ולהרכיבו מלאו עוסק בהלכות קמילה לרבנן אמר ל"י במאי עסקיתו א"ל צומן שבהמ"ק קיים אדם מנדב מנחה ומקריב קומלו, וא"ל המן אחי מלא קומלי קמחא דדכו ודחו עשרת אלפים כבר כסף דידי, י"ל כך דאמרינן פ"ק דמגילה ויאמר ממזכן זה המן ולמה יקרא שמו ממזכן שמוכן לפורענות פירש"י עומד להיות תלוי, ויל"ד מה צ"י לרמוז בזה, **הנה שם אמרינן והקרוז אליו אדמתא חרשיש וגוי כל הפסוק על שם קרבנות כאמר כרשנא אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כלום הקריבו פרים בני שנה לפניך כדרך שהקריבו ישראל וכ"ו ממזכן כלום הכינו שולחן לפניך ע"ש, והמוזבן מזה ידוע כי כשם שיצבו השרים של מטה לעיני דבינה של וסחי כך יצבו אז כסאות למשפט למעלה, והיו השרים שלמעלה בשמים ממעל מזליהו דהכחו דלמטה ונקראים בשמם של אותם שלמעלה המרמוז על קרבנות הנ"ל לזכותן של ישראל לנקים נקמתם מושתי המרשעת, הנה כי כן יליד מ"ע גם בשרים של מעלה קפן ממזכן שלמעלה בראש והתם לא שייך הדיע קופן בראש, אבל י"ל כי אחז"ל [ברכות י"ה] צומן שבהמ"ק קיים קרבנו מכפר עליו עכשיו שולחנו של אדם מכפר ור"ל שמפרנס עניים משלו ומאכילים על שולחנו והיינו כי מלאכי השרת שהזכירו זכות הקרבנות כולם, לא נשמעו דצריהם משום שכבר חרב בהמ"ק ואין כאן לא מוצח ולא קרבן, ומש"ה לא נגמר דינה לניתה, עד שצא ממזכן כלום הכינו שולחן לפניך כמו ישראל שעדיין מכינים שלחנם לעניים, מיד ויאמר ממזכן אם על המלך טוב וגוי אשר לא חבא עוד אל המלך ונגמר דינה וק"ל. —**

והנה

הדבר ידוע בכל המפרשים שהמגן שקל עשרת אלפים כבר כסף למיחן עניים לזדקה לכפר על שפיכת דמן של ישראל — וי"ל אע"ג דאיהו לא חי מזלי חי כי הוא הי' ממונה למטה חחת השר שלמד זכות על ישראל בהכנת השולחן, ע"כ נשאו לבו שיתן גם הוא זדקה לעניים ויהי זה שקול נגד זדקה ועריכת שולחן של ישראל, אמנם לא הלליה וזה גרם לו שיתלה על העץ, והיינו ממזכן שמוכן לפורענות שמועד להיות תלוי, כי ע"י שם זה שנקרא ממזכן שמרמוז כלום הכינו שולחן, ע"י הי' סבה שעמד להיות תלוי וא"ש.

והנה

להבין באמת מ"ע לא הועיל לו זדקה שלו, שהרי נבי ושתי לא הכריע שום זכות אלא משום שלא הכינו הנוים שולחן לעניים כישראל והרי המגן הכין לו לזדקה כמ"ל, עוד יליד פיון שזכירת הקרבנות הוא בזה"ל

ללא הועיל לפי ה"ל, א"כ מה תועלת יש כמה שכל הפסוק על שם קרבנות כאמר, אבל האמת יורה דרכו דודאי אין שום דבר מגין עלינו מלריו ב"ה זכות הקרבנות כמ"ש חוס' פ"ק דמגילה על פסוק הלנו אתה אם ללריו וכו"ז נמי דליכא קרבנות מ"מ העוסק בתורת עולם כאלו הקריב, והא דלא הועילו השרים הראשונים שהזכירו זכות הקרבנות כרשנא שחר וגוי משום דבני עלי' עוסקי תורת עולה מועטים, ומי יגן על השאה, עד שלבסוף הזכירו הכנת השולחן שכל עם בני ישראל מאכילים העוסקים בתורת עולה כמלא זכות הקרבנות מגין על כולם וא"ש הכל — והנה המגן לא ידע מזה וסבור שרק בזכות הזדקה הי' זאת לישראל לכן שקל עשרת אלפים כבר כסף חך כיון שראה שמרדכי עדיין עוסק בהלכות קמילה עם רבנן אז נתן לב להבין דהכנת שולחן לא ה"נ אלא בזכות הקרבנות ע"כ אמר אחי מלא קומלא קמחא דדכו ודחי עשרת אלפים כבר כסף דידי וק"ל.

ובזה

יובן מ"ע גזר המגן שלא יהי' קונה, וגם מ"ל לרב שככה גזר, וי"ל דידוע פ"ק דב"ב [ת.] דפדיון שבויים, הוא מלוה רבה יותר הרבה מסתם זדקה, והנה שם איתא איתא דשכור מלכא שדרה לרב יוסף דינרי דלחוי למלוה רבה ומסיק לפדיון שבויים, והקשו בתוס' לית ל"י לרב יוסף ציבוס קלירה תשצרכה והי' לו לפדות בזה שבויים ככריים ע"ש דלחד ת"י, באמת פדה צהן עניי נכרים, ולפעמ"ד שבויי נכרים לא הוה מלוה רבה דוקא ישראל השבוי ר"ל איתנהו כולי' ב"י משום שאינו אוכל מפתם ואינו שותה מייסם משא"כ שבויי גוים אין כאן מלוה רבה ע"ש, והשתא לפ"י קשה איך לא פחד המגן שישראל יפדו שבוייהם שבמדינות המלך ויהי' זכות רב לישראל, והוא א"א לו לעשות כן דשבויי גוים לא הוה מלוה רבה, אע"כ מוכח שהמגן גזר ואין קונה ר"ל שצטל כל הקנינים והתיר מאסר כל השבויים ולא לריכי פדיון ולא נשחר לישראל זכות וק"ל.

בתיב

צ"י השבוע וטועדת שמה לבני ונקדש בכבודי, ואחז"ל אל תקרי בכבודי אלא בכבודי, ואמר מרע"ה לאהרן ידעתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום וקסבור הייתי או כי או כך עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך, ויל"ד הלא משה הי' עניו מאוד מ"ע אמר שיתקדש בו כאינו החליט עצמו ללדיק היותר גדול, ועוד ל"ע איך אפשר שיתקדש הבית בהם הלא הקב"ה ממלא שנותיהם של לדיקים מיום ליום והוא וההרן לא נולדו ב"מ ניסן והקב"ה כבר אמר לו ביום אחד לחודש הראשון תקים את המשכן, והמוזבן ממילא שנדב ואזכיהו שנולדו ב"מ ניסן בהם שיתקדש המשכן, אבל ל"ל בהקדים מ"ש [מגילה י"ג] המגן לא ידע שצ"י באר גולד משה, היינו משום דלפעמ"ד לאו כלל הוא שימות ביום הלידה ממש ומטעם שפירש"י כדאי הלידה שתכפר על המיתה — כי באמת מה מעלה לאדם ביום הולדו ועדיין הבחירה לפניו ואפשר שיהי' רשע, אך יום הלידה היינו ביום שנעשה בו לדיק ונתקרב אל ה' הוא מכונה יום לידתו באמת, והא דמת מרע"ה ביום ז' אדר שהוא יום הלידה ממש, משה שאני שנולד ותמימותו עמו ונתמלא מיד הבית אורה ואמרו במדרש [ילקוט בראשית ו'] שהוא א' מן הלדיקים שהיו נודעים בשמם קודם שנבראו שנאמר בשג"ס הוא צפר, אבל לאו כל אדם זוכה, ובה טעה המגן שחשב שיום ז' אדר אעפ"י שנולד בו ממעי אמו מ"מ לא נולד משה ר"ל לא נודע בשמו, וטעה בזה כמ"ל, והנה מרע"ה לא חשב עצמו ללדיק כ"כ שיהי' יום לידתו וגיחו

שדרשו רז"ל במסכת סוכה (מה.) פ' לולב וערבה, מורכבות של ערבה היו נותנים בצדי המזבח וראשיהן כפופין על המזבח, תנא רכות וארוכות היו י"א אמה כדי שיהיו גוחות על המזבח אמה. וזה ברור שהיה גבהו של מזבח עשר אמות. ועוד דרשו רז"ל במסכת זבחים (נט:) מזבח שעשה משה היה עשר אמות שהכתוב הקישו למשכן, שנאמר (במדבר ד) ואת קלעי החצר ואת מסך פתח שער החצר אשר על המשכן ועל המזבח, מה משכן עשר אמות אף מזבח עשר אמות. ועוד פסוק מלא הוא במזבח שעשה שלמה שהיה גבהו עשר אמות, שכן כתוב בדברי הימים (כ ד) ויעש מזבח נחשת עשרים אמה ארכו ועשרים אמה רחבו ועשר אמות קומתו, וכן המזבח לעתיד.

ובמדרש ועשית את המזבח עצי שטים, על מה מזבח הנחשת מכפר, על מצח נחושה שנאמר (ישעיה מה) וגיד ברזל ערפך ומצחך נחושה. מזב"ח מ'חילה זכות ב'רכה ח'יים, וכן שטי"ם ש'לום ט'ובה י'שועה מ'חילה. חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב, כנגד שני לוחות הברית, חמש דברות מכאן וחמש דברות מכאן, ושלש אמות קומתו, כנגד שלשה גואלים משה אהרן ומרים.

(ו) ועשית בדים למזבח בדי עצי שטים. היה ראוי לומר ועשית בדים למזבח עצי שטים, או שיאמר ועשית למזבח בדי עצי שטים, כמו שאמר בארון גם בשלחן, והבאת את הבדים בטבעות, ומה שהוצרך לאריכות לשון בבדים, לרמוז על מה שכתוב (מלכים א ח) ויאריכו הבדים, שהיה מעשה נס, כמו שהזכירו רז"ל אמר הקב"ה עתידין הם הבדים להאריך תפ"ז שנה לצאת בני ישראל ממצרים, שנאמר ויאריכו הבדים.

(ח) נבוב לוחות תעשה אותו. מרובע היה, כי כן כתיב רבוע יהיה, והיו הלוחות של עצי שטים לארבעת רבעיו וחלול באמצע, וכן תרגם אונקלוס חליל לוחין, והוא מלשון (איוב יא) ואיש נבוב ילבב, כי האדם בילדותו הוא חלול מבלי דעת והשכל, ואחר כך ילבב, כלומר יקנה לב.

וי"ב אמות למערב, הרי שהיה הברית התיכון שבעים אמות, ששתי האמות היו נבלעות בירכתים. ותן לבך כי הברית התיכון המברית הקצוות וחוגר המשכן כלו לכל הצודין וסובל אותו, היה כנגד קו האמצעי היכל הקדש הנושא לכל הקצוות וסובלן, ומשפיע כחו בכל שבעים שרי מעלה, והיא מדתו של יעקב שמכחו יצאו שבעים נפש, ואם כן ראוי היה יעקב אבינו להורידו למצרים, שכן אמרו במדרש תנחומא הברית התיכון ירד עם יעקב אבינו למצרים, אמר להם לבניו כשתהיו נגאלים טלו אותו עמכם.

(טג) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. היה לפנים מן הפרוכת הארון והכפרת עם כרוביו מונח על אבן שתיה, במערבו של קדש הקדשים, ולפני הארון צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן שקדיו ופרחיו ובגדיו של כהן גדול. והיה מחוץ לפרוכת השלחן והמנורה ומזבח הקטורת, והשלחן בצפון והמנורה בדרום, ומזבח מכוון ביניהם משוך קמעא לצד חוץ.

כז (א) ועשית את המזבח עצי שטים. זו מזבח העולה, והיה מושם בחצר המשכן ועליו מקריבים הקרבנות, והיה מצופה נחשת, והיה רבוע, כנגד רגל רביעי שבמרכבה, הוא אות רביעי של שם, ועל זה אמר רבוע יהיה המזבח.

ודע כי המזבח הזה היה גבהו עשר אמות, וזה שאמר ושלש אמות קומתו, על מקום המערכה בלבד נאמר, והראיה שהיה גבהו עשר אמות, ממה שאמרו רז"ל רבוע יהיה, למאי אתא, מופנה הוא, דכיון דאשמועינן חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב יודע אני שרבוע הוא, ומה ת"ל רבוע יהיה, אלא אתיא לגזירה שוה, נאמר כאן רבוע יהיה, ונאמר במזבח הקטורת רבוע יהיה, הוא שכתוב (שמות ל) ועשית מזבח מקטר קטורת, אמה ארכו ואמה רחבו רבוע יהיה ואמתים קומתו, מה מזבח הקטורת גבהו פי שנים ברחבו אף כאן גבהו פי שנים ברחבו, א"כ מה אני מקיים ושלש אמות קומתו, משפת סובב ולמעלה. ועוד ראיה ממה